

Teorie argumentace

Pavel Arazim

První lekce

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co to je argumentace

- Určitý druh dialogu, zasazený do určitého kontextu
- Kontext může určovat, o jaký druh dialogu se jedná, konkrétněji pak o tématu
- Příklad – A: Mám čtrnáctiletého syna.
B : To nevadí.
A: Pak mám taky psa.
B: Tak to je mi líto.

O jaký druh dialogu může jít? Co může být tématem rozhovoru?

Některé druhy dialogu

- Hádka
- Vyšetřování
- Argumentativní dialog – kritická diskuse
- Vyjednávání
- Různé „nevážné“ druhy dialogů
- Otázky – čím se který typ vyznačuje?

Výroky

- Základní jednotky v rámci argumentativního dialogu
- U výroku má smysl se ptát, zda je pravdivý
- Výrok také typicky zaujímá nějaké místo v „inferenční síti“ – určité výroky z něj vyplývají a z jiných plyne on sám

Výroky

- Formální logika se snaží výroky izolovat od kontextů, činit je „věčnými“ a také jim jednoznačně přiřazovat pravdivostní hodnotu – to lze chápat jako objev i jako stipulaci
- Neformální logika se snaží výroky a jejich roli v rámci argumentace popisovat s ohledem na konkrétní kontexty
- Nemůže dávat tak jednoznačné odpovědi, ale měly by mít obecnější platnost

Rozhodněte, zda jde o výroky

- Vraťte se domů!
- Je Barack Obama prezidentem USA?
- Barack Obama je prezidentem USA.
- Kéž by Barack Obama byl prezidentem USA!

Performativy

- Zvláštní druh řečevých aktů, tzv. performativů, identifikoval britský filosof John Austin
- Mají formu výroků, ale ve skutečnosti nevypovídají něco, co by už předem bylo pravdivé nebo nepravdivé
- Pravdivost vysloveného teprve konstituují

Příklady performativů

- Tímto prohlašuji akademický rok 2014/2015 za zahájený.
- Já budu zodpovědný za spravování financí našeho klubu
- Jako prvočíslo označujeme takové přirozené číslo, které je větší než jedna a není dělitelné než číslem jedna a sebou samým.

Definice

- Zvláštní případy performativů
- Popisují/stanovují význam nějakého výrazu
- Lze je považovat za automaticky pravdivé nebo za něco jiného než výroky, tedy jim nepřipisovat pravdivostní hodnotu
- Nemusí být jasné, zda se v konkrétním případě jedná o definici – filosof Willard van Orman Quine argumentuje, že rozdíl mezi definicemi a ostatními výroky není pevný

Průběh kritické diskuse

- Rozdělme si průběh na otevření, samotný průběh a uzavření
- Při otevírání diskuse by se mělo vyjasnit, jak může probíhat
- Je potřeba zvolit druh dialogu
- Dále téma a pozice různých stran
- Povolené kroky
- Omezení – např. argumenty ad hominem
- Jak poznat, že diskuse má být ukončena – např. kdy jedna z protistran zvítězí
- Ne všechna taková ustanovení musejí být explicitní
- Naprostá explicitnost v těchto věcech patrně ani není možná
- Na druhou stranu může alespoň částečné ujasnění si pravidel napomoci k plodnosti dialogu

Argument

- Jde o zdůvodnění nějakého výroku přechodem od jiných výroků
- U výroku hovoříme o jeho pravdivost/nepravdivosti, u argumentu o platnosti/neplatnosti
- Výroky, z nichž se vychází nazýváme předpoklady (premisy), výrok, pro nějž se argumentuje, nazýváme závěr

Identifikujte předpoklady a závěry

- Mučení není vhodná metoda vyšetřování, protože lidé řeknou cokoli, aby se vyhnuli bolesti
- Bůh přeje každé existující věci dobro. Protože milovat nějakou věc není nic jiného než přát ji dobro, Bůh miluje všechny věci

Identifikujte předpoklady a závěr

- Jelikož zvířata dokáží instinktivně najít léčivé rostliny a používat je proti nemocem a jelikož lidé pocházejí ze zvířat, musejí i lidé mít tyto, byť možná hluboko ukryté, schopnosti.

Indikátory předpokladů a závěru

- Jak lze začít při identifikaci předpokladů závěru?
- Existují nějaká specifická slova, která ukazují, že jde o předpoklady nebo závěr argumentu?
- Jsou tyto indikátory nutné?
- Může pomoci pořadí výroků?

Nevyjádřené předpoklady/závěr

- Kdyby KSČ byla zločinecká organizace, pak by to znamenalo, že v této zemi před rokem 1989 žily dva miliony zločinců.
- Musíme omezit naši zadluženost, protože ji pak po nás zdědí naše děti.
- Někdy mohou být předpoklady nebo závěr sice vyjádřeny, ale netypicky, např. ve formě otázky.

Přímý/nepřímý argument

- Nepřímý argument dokazuje dané stanovisko tím, že ukáže nemožnost jeho opaku
- Tradiční pojmenování reductio ad absurdum
- Ačkoli je obecně užitečný, nemusí být použitelný ve všech kontextech.

Závislé/nezávislé premisy

- Premisy mohou vést k závěru jedině všechny společně. Např. pravidlo modus ponens v obecné formě je příkladem vzájemné závislosti premis.
- Premisy mohou zdůvodňovat závěr každá zvlášť. Příklad – Inflace omezuje investice, ničí zahraniční obchod a snižuje životní úroveň těch nejchudších. Tudíž by se každá zodpovědná vláda měla snažit o minimalizaci inflace.

Různé druhy argumentů

- Deduktivní argumenty – Každý, kdo dobře odvádí svou práci by měl být náležitě odměněn. Marie dobře odvádí svou práci. Tudíž by Marie měla být náležitě odměněna
- Induktivní argumenty – Většina těch, kdo dobře odvádí svou práci, by měla být za svou práci odměněna. Marie dobře odvádí svou práci. Marie by tudíž měla za svou práci být náležitě odměněna

Různé druhy argumentů II

- Plausibilní argumenty –Obecně se má za to, že ten, kdo dobře odvádí svou práci, by měl být náležitě odměněn. Marie dobře odvádí svou práci. Tudíž by měla být náležitě odměněna.
- Někdo se může danou tezi zastávat do různé míry. Podle jsou pak také hodnoceny jeho argumenty pro ni

Některá negativní pravidla

- Typicky bývá rozlišováno, zda jsou porušována úmyslně, nebo ne
- Mluvíme pak o „argumentačních faulech“ (anglicky fallacies) nebo o chybách

Příklady

- Argumentum ad ignorantiam – něco tvrdíme, protože nevíme, že by platil opak
- Příklad – Nikdo neprokázal, že duchové neexistují. Takže duchové asi existují.
- Využití mnohoznačnosti slov – Bimbo je malý slon a sloni jsou zvířata. Tudíž Bimbo je malé zvíře.

Příklady

- Straw man (strašák) – Názor, případně argumentace druhé strany jsou prezentovány v nepřesné nebo pokřivené formě.
- Někdy může jít přímo o nepřesnou citaci
- Jindy stačí i přesnou citaci vytrhnout z kontextu – možné příklady Marek Benda a děti v ústavech, Al Gore a internet

Příklady

- Argumentum ad hominem – místo tématu je napaden samotný oponent. Ne vždy je to ale nelegitimní, zpravidla ano. Např. útok nacistů i komunistů na teorii relativity prostřednictvím útoků na Einsteina.
- Argumentum ad verecundiam – opření se o autoritu. Také je potřeba v konkrétní případech zvážit, zda se jedná o nelegitimní krok.

Příklady

- Ignoratio elenchi – odbíhání od tématu. Např. žalobce argumentuje pro tezi, že vražda je obzvláště nelidský zločin, nikoli pro to, že obžalovaný je také vrah.
- Argumentum ad populum – zaštiťování se běžným názorem. Je svého druhu odvolávání se na autoritu.
- Argumentum ad baculum – používání výhružek.

Příklady

- Argumentum ad misericordiam – snaha vyvolat v druhé straně lítost.
- Neférové otázky – druhou stranu vedou k diskreditující odpovědi – klasický příklad – Už jsi přestal bít svého otce?
- Statistické klamy
- Mereologické klamy – zaměňování celku za část a naopak